

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. GADA

4. JŪLIJĀ

Nr. 27 (494)

Rakstnieku jaunrade jāorganizē un jāvada

Nesen notikušajā Latvijas padomju rakstnieku trešajā kongresā atskanēja daudzas modras balsis par to, ka mūsu rakstnieku saimei, lai izpildītu partijas norādījumus, turpmāk jāstrādā vairāk un labāk, ka jaunizvēlētai RS valdei mērķtiecīgāk jāvada rakstnieku darbs. Pieņēma attiecīgu rezolūciju.

Kopš nozīmīgajām kongresa dienām jau pagājis vesels mēnesis, taču nekas neļēnā, ka mūsu republikas rakstnieku organizācijas ikdienas darbā būtu manāmas kādas būtiskas pārmaiņas. Tieši otrādi — tikko ka bija aplūkuši kongresa referāti, runas, solījumi, daudzsolītie lēmumi, rakstnieku nama ēnainajos gaiteņos, sešu zāles un atbilstīgo sekretāru kabinetos iestājās omulīgs vasaras klusums. Jaunā RS valde, kuru ar tādu sajūsmu un vienprātību ievēlēja rakstnieku kolektīvs, saņemusi goda pilno uzticību, nav pat ne reizes sanākusi kopā, lai pārrunātu, kā realizēt kongresa lēmumus un norādījumus, kas darāms, gatavojoties Vissavienības rakstnieku otrajam kongresam. Tieši pēdējais jautājums rada visnopietnākās bažas, jo līdz kongresa sanāksmai atlikusi tikai četrarpus mēneši. Pilnīga bezdarbība latviešu padomju rakstnieku kolektīvs jau zaudējis veselu mēnesi laika! Jāpauzē, kad tad sāksim gatavoties Vissavienības otrajam kongresam?

Viens ir acīm redzams — nedrīkstam aizmirst, ka mēs esam "objektīviem" apstākļiem, ar vasaras īpatnībām, kad vairums rakstnieku atrodas radošos komandējumos, izbraucienos utt. Jāņem vērā, ka šādi komandējumi neliecinās arī rudenī (ražas novākšanas laikā tie kļūs vēl intensīvāki), tie turpināsies cauru gadu. Un jo vairāk rakstnieki atrodas kolchozā, tautas vidū, darba un visas dzīves procesā, jo labāk. Rakstnieku saimes vadībai šie pasākumi visiem spēkiem jāveicina un tai pašā laikā jāatrod iespējas un darba formas, lai arī vasaras mēnešos neizjuku kolektīvs.

Līdz šim ir bijis tā, ka strādā tikai algotais valdes sekretārs un konsultanti, kuriem piepalīdz dažādi apzinīgākie valdes locekļi, retu reizi tiek piesaistīts kāds no pārējiem rakstnieku kolektīva. Vairums RS valdes locekļu, kuri visi ir augsti kvalificēti rakstnieki, tātad — vislabākie padomdevēji, kā arī sekciju vadītāji, nevēlās redzamākie literāti — rakstnieku kolektīva radošā darba pasākumos nepiedalās. Valdes un sekciju sēdes viņi ierodas labākā gadījumā kā reti viesi.

Republikas redzamākie rakstnieki vispār vāji piedalās savas organizācijas dzīvē, sekciju darbā viņi nenes nekādu slodzi, kolektīva audzināšanā, kas ir viens no viņu galvenajiem uzdevumiem, bieži vien viņu līdzdalība līdzinās nullei. Jau kur tie gadi, kā sabiedriskā doma dibināt prasa, lai redzamākie vārda meistari (A. Grigulis, V. Lukss, M. Kempe u. c.) piedalās jaunāko grāmatu recenzēšanā, lai viņi raksta republikas presē, lai skatītu arī RS izdevumus, kas ir viņu vislielākais uzdevums, par amata melstāribas jautājumiem, par socialistiskā realisma svarīgākajām problēmām. Un tomēr visi šie aicinājumi un pamudinājumi pagaidām palikuši bez jebkāda rezultāta. Vai tad tiešām vecākajiem amata meistariem nav lūgt nekā ko teikt jaunajai literatūrai paaudzei? Vai tad tiešām dažām labām pazīstamām dzejniekam, prozaiķim, dramaturgam visl jautājumi un visiem laikiem jau skaidri? Vai tad tiešām viņiem balles dalīties ar citiem pieredzi? Mums liekas, ka tie drīzāk vajadzētu iestāties kritiķa, ievēlētās savā čaulā, kā arī nespēja orientēties svarīgākajos teoretiskajos jautājumos. Te jaunajai RS valdei noteikti sakāms savs vārds. Turpmāk jāpauzē, lai visi RS valdes locekļi ne tikai formāli piedalītos attiecīgās sēdēs, bet tieši jo cieši savu darbību saistītu ar sekciām, komisijām, ar RS izdevumu redakcijām, ar visu rakstnieku kolektīvu. Jāpauzē, lai katrs valdes loceklis un galu galā arī katrs rakstnieku savienības biedrs pilnam sajūtu atbildību par visas savas organizācijas darbību.

Līdzšinējā prakse rāda, ka RS valde bieži vien savas darbības funkcijas pārņem sekretariāts, kur tad valdes sekretārs, konsultanti un dažādi pašizlīdzīgākie valdes locekļi iznesa visu darbu smagumu. Turpmāk tā strādāt nedrīkst, jo svarīgākie rakstnieku radošā darba jautājumi jāizlemj valdei. Bet arī sekretariāts, lai rosinātu nekā līdz šim jaudīgākos darbus ne tikai ar saimnieciskiem jautājumiem, bet jāiejaucas arī dalīdies radošā jautājumu kārtos. Jāizbeidz tāda kaltīga prakse, kad RS valde un sekretariāts bieži vien apspriežamos jautājumus sagatavo ļoti vāji, attiecīgā jautājuma izskatīšana nepieņemta citus biedrus. Tā sēdes un apspriedes kļūst formālas. Vienmēr jāpauzē, ka rakstnieku dalīdies nevar vadīt un rosināt tikai ar administrāciju, ir nepieciešami līdzdalības katra literatā darbā, individuālo plānos, sīki un rūpīgi, ar mīlestību jāpēta katra talanta tālākās attīstības iespējas. Tikai rūpīgi audzinot kolektīvu, pacietīgas izskaidrošanas ceļā var pievērst rakstnieka uzmanību tai vai citai aktuālai temai, ieinteresēt literātu šīs stāstā, aprakstā, vienlīdz, dramaturģiskā vai komedijā rakstīšanā.

Sevišķa vērība jāvelta sekciām un komisijām, kuru līdzšinējā darbība ir bijusi lieli trūkumi. Vairums sekciju savu darbību jau pārtrauca laiku laiku pirms kongresa. Noklausījās atskaites, konstatēja trūkumus, apsolījās strādāt ātrāk, ievēlēja jaunu vadību — un aplūka. Pēc būtības arī kongresa sagatavošanā sekcijas nepiedalījās vai arī šī līdzdalība bija ļoti vāja. Arī tagad, gatavojoties Vissavienības rakstnieku otrajam kongresam, sekcijas neņem nekādu dalību. Bet tieši sekcijas vajadzēja rosināt kritiskā domā, bija jāpaceļ sava žanra un visas padomju literatūras svarīgākās problēmas. Turpmākā darbā sekcijām jāpārkaipj pāri šīs recenzenta, Valsts izdevniecības izpildītājam. Tieši sekcijās kā radošā darba laboratorijās plašāk jāizvērs un jārealizē tās prasības, ko izvirzīja kongress. Tie ir jautājumi par rakstnieka tūlītēju piesaistīšanu kolchozu un rūpnieciskās dzīves, par dramaturģijas, īsā stāsta, apraksta, satīras žanru tālāku uzplaukumu, par rakstnieka augsto meistarību. Vēl un vēlreiz jāatgādā latviešu padomju dzejas attīstības problēmas. Mūsu literatūras kritiķi bieži vien pieļūst vajadzīgā partiskuma, kaujinieciskuma, tieši tāpēc vēl arvien mūsu republikas periodikā nav runāts par tiem svarīgajiem literatūras jautājumiem, kādi pacēlās kongresā, nav dots nekāds pretsītiens kaitīgajam V. Pomeranceva rakstam, nav meklētas cēlonības, nav analizētas un sakautas kaitīgās novirzes padomju satīras un komedijas žanrā.

Vēl arvien rakstnieku kolektīvā pastāv nosodāmā savstarpējā aplaivēšanās, savstarpējā kļūdu un trūkumu amnestēšana. Vēl arvien kolektīvs nav izaudzis tiklī, lai uzdrošinātos droši, pamatooti kritizēt arī savu tiešo vadību, sen atzītas literatūras autoritātes. Skaidrs, ka ar bīklem leibidumīgiem, nedrošu ierunāšanu vien, kāda dažkārt ir bijusi dzirdama, mēs nekā nepanāksim. Valdes un sekciju vadītāju uzdevums visiem līdzekļiem attīstīt veselīgu kritiku un paškritiku, jo kritika mums ir tikpat nepieciešama kā svaigs gaiss, ko elpot — citādi mēs nevaram iet uz priekšu. Bet mums jācīnās arī ar vēl citu neveselīgu parādību, proti, — pamatotas, paretas kritikas neievērošanu un pat noniecīnāšanu.

Kongresā iesāktā lielā un nopietnā saruna par mūsu latviešu padomju literatūras dzīves neatliekamajiem jautājumiem jāturpina. Rakstnieku saimei rosināt jāgatavojas Vissavienības rakstnieku otrajam kongresam, jādomā arī par priekšdarbiem tādām lietām, notikumiem mūsu kultūras dzīvē kā latviešu literatūras un mākslas dekadē Maskavā. Tieši tāpēc jo asāk jānosoda kritika, atslābums darbā un īstas vadības trūkums.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības valde, sekciju vadības ir tas kolektīvais padomdevējs un kritiķis, kas, vadoties no partijas norādījumiem, dziļi ieklausoties tautas prasībās, kopējā ar visu kolektīvu var atrisināt visus šeit minētos un vēl daudz citus atbilstīgos uzdevumus. Bet lai to veiktu, vajag vadīt, organizēt rakstnieku kolektīvu. Vienmēr jāatceras, ka tieši tāpēc jau arī pastāv rakstnieku radošā organizācija, lai apvienotu, audzinātu, lai rakstniekiem palīdzētu rādīt par idejiski stipriem komunisma cīnītājiem, lai palīdzētu kļūt par izcilēm vārda mākslas meistariem.

PSRS MINISTRU PADOMĒ

Par pirmās ar atomenerģiju darbināmas rūpnieciskās elektrostacijas nodošanu lietošanā Padomju Savienībā

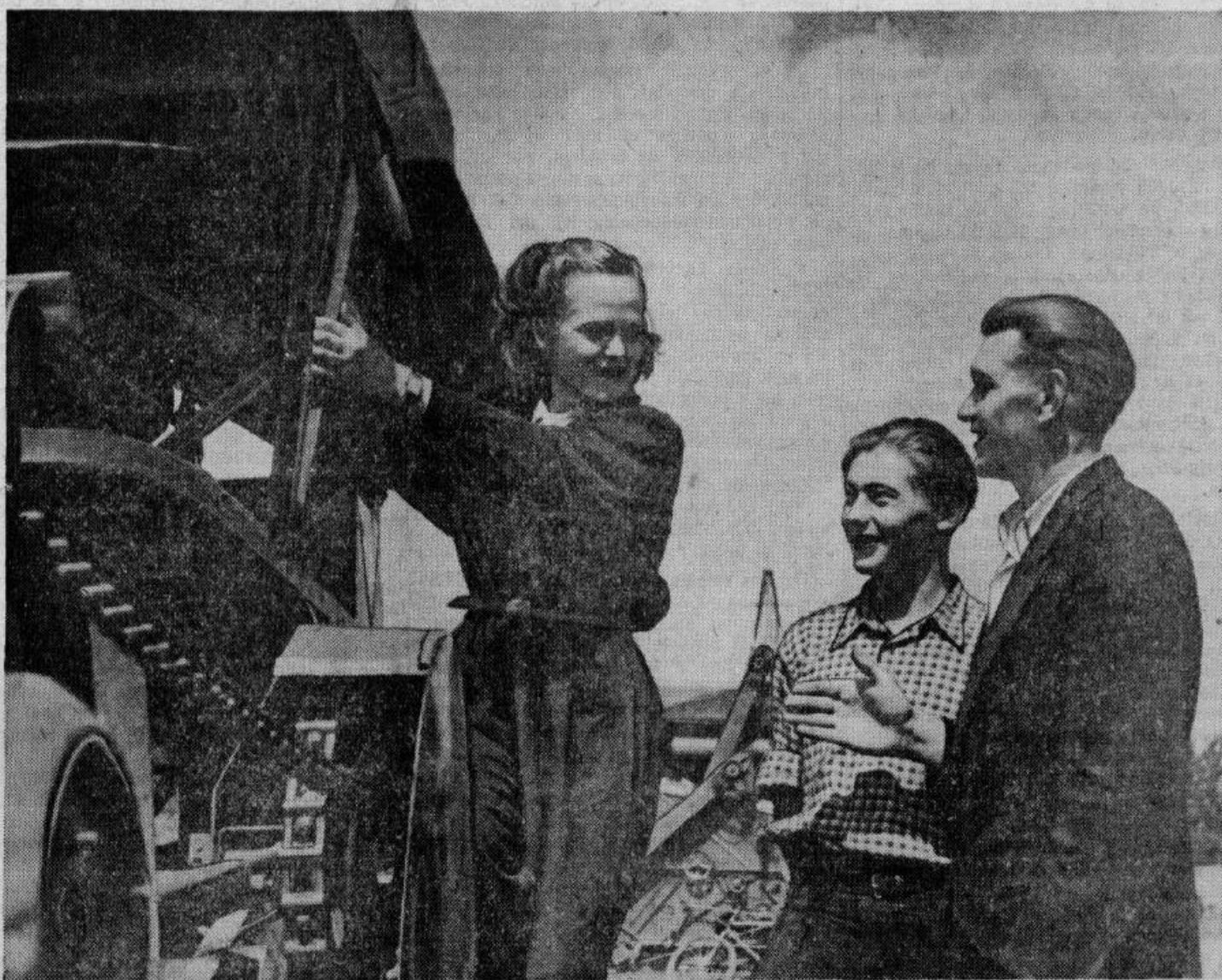
Padomju Savienībā padomju zinātnieku un inženieru pūļu rezultātā tagad sekmīgi pabeigti pirmās ar atomenerģiju darbināmas rūpnieciskās elektrostacijas projektēšanas un celtniecības darbi. Tās derīgā jauda — 5000 kilovatu.

1954. gada 27. jūnijā atomu elektrostacija tika nodota ekspluatācijā un deva elektrisko strāvu apkārtnējo rajonu rūpniecībai un lauksaimniecībai.

Pirmo reizi rūpniecisko turbinu darbina, nevis sadedzinot ogles vai cita veida kurināmo, bet ar atomenerģiju — saskaldot urāna atomu kodolu.

Nododot lietošanā atomu elektrostaciju, sperts reāls solis uz priekšu atomenerģijas izmantošanā miera laika vajadzībām.

Padomju zinātnieki un inženieri veic darbus, lai radītu rūpnieciskās atomenerģijas elektrostacijas ar 50—100 tūkstoš kilovatu jaudu.

Lauksaimniecības mehanizatori, tāpat kā visi lauku darbaudis, gatavojas ražas novākšanai. Attēlā: Siguldas MTS labākie kombainieri Milda Taucēna, Egons Ervalds un darbnīcas vadītājs Vladislavs Batarevskis pārrunās pirms došanās uz kolchoziem. Z. Legzdina uzp.

DROSMĪGUS RADOŠUS MEKLĒJUMUS!

Majakovska vārdā nosauktā teatra galvenais režisors PSRS Tautas mākslinieks, Staļina premijas laureāts N. Ochlopkovs sarunā ar mūsu līdzsirdīgu pastāstīja:

— Majakovska vārdā nosauktā teatra viesizrādes Rīgā nav parāts izbraukums ar radošu darbu pārskatu citās pilsētās skatītāju priekšā. Nē, mēs uz šo lietu raugāmies daudz nopietnāk. Savas viesizrādes mēs vispirms kārtā uzskatām par vienu no tās nesatricināmās tautas draudzības izpausmēm. Kas vienotā monolitā cementē mūsu daudzvalodīgo Padomju valsti. Tādēļ, gatavodamies braucienam uz Rīgu, mēs rūpīgi pārskatām un novērtējam repertuāru. Un nav nejaušība, ka viesizrāžu atkāšanai izraudzīts «Negals» — viens no lielākajiem diēnā krievu dramaturga A. Ostrovska darbiem.

Katreiz, kad mēs rādām «Negals» — gan Maskavā, gan izbraukumos, — izrāde izsauc dedzīgus strīdus un diskusijas. Tas ir labi! Svarīgi tikai, lai šāda domu apmaiņa katram būtu pilnīga brīvība izteikt savu viedokli. Tādas radošas diskusijas mums vajadzīgas kā gaiss.

«Negals», kā es jau ne vienreiz vien esmu teicis, ir viens no etapm mūsu meklējumos, kuru mērķis radīt lielas sociālas domas, dziļu cilvēcisķu jūtu, asu konfliktu piesātinātas izrādes, kas atspoguļo vienu vai otru laikmetu. «Jaunā gvarde», «Brīvības ceļš», «Negals», ko esam atveduši uz Rīgu, un «Hamlets», pie kura pašlaik strādājam, — lūk, mūsu repertuāra heroiskā līnija.

Jasaka, ka daudzos teatros, kā arī mākslas skolas un institūtos aktieru audzināšanā pietrūkst izpratnes par to, ka, cīnoties pret «amplu» kultivēšanu, nepieciešams arī savlaicīgi un sistemātiski attīstīt jauno aktieru tendences un spējas komedijas un trāģedijas, šo ekatves mākslas pretējo polu virzienā.

Piemēram, trāģedijā. Kādi asi pārdzīvojumi leksētie ritmi, kāds varens domas temperaments, kādas gigantiskas kaislības! Tie ir visspārņotākie jaunrades lidojumi, bet lai līdz tiem tiktu, vajadzīga īpaša audzināšana un vingrināšanās, vajadzīga nemīlīga cīņa pret viltus klasicisma tradīcijām, pret samākslotību un fražulnu retoriku, no vienas puses, un nabadzīgu vienkāršošanu, jebkāda fantāzijas lidojuma un tegsmes trūkumu, no otras puses...

Sai zīdī plašu un, manuprāt, pilnīgi pelnītu atzīnību izpelņusies jaunā Katrinas lomas tēlotāja — Jevgeņija Kozikova,

kura vēl pavisam nesen bija teatra instituta audzēkne. Man šķiet, ka mūsu teatros vēl ir daudz neatklātu varoņu, par kuru trūkumu labprāt mēdzam sūdzēties, un mums, režisoriem, sevišķi jādomā par to, ka mēs pārāk piesardzīgi izvirzām jaunatni, maz tai palīdzam iepazīt visus slavenās vecās paaudzes mākslas «noslēpumus».

Mums vajadzīgas izrādes un aktieri, kas spētu savilpot sirdis, vareni rosināt domas... Bet mūsu teatros vēl daudz «vienkārši» lugu, kam nav nekā kopēja ar augstu domas lidojumu un kvēliem sirdspukstiem. Cik maz vēl mēs padomju skatītājam rādām daļi!

Zēl, ka arī daļi padomju aktieri laupa sev laimi sekot tām tradīcijām, ko mums atstājuši pagātnes klasiķi un izcilākie padomju rakstnieki. Un arī tas ir viens no cēloņiem, kāpēc mūsu mākslā maz augstu lidojumu, bet ir daudz samierināšanās ar ikdienišķo.

Sā gada rudenī mēs nodosim skatītājam lielā klasika V. Seņkpija «Hamletu», Hamleta tēlu veidos S. Večeslovs un J. Samoilovs, Ofeliju tēlos M. Babanova, Poloniju — L. Sverdlins, Klaudiviju — G. Kirilovs, Gertrudi — G. Grigorjeva. Dekoratīvo apdarei gatavo K. Rindins. Izmantosim Čaikovska muziku. Sogad mēs iestudēsim vēl trīs jaunus padomju lugas: Steina «Personīgo lietu», Arbusova «Namiņu nomalē» un jaunatnei uzrakstīto Saronovas lugu «Milulīte».

Tai pašā laikā teātris stājas pie mūsu nesenā cieņlīga, franču rakstnieka Zana Pola Sertra jaunās lugas «Negodbijīgā meitene» meģinājumiem. Luga attēlo, kā rasu diskriminācija dara neciešamu nēģeru dzīvi Amerikas Savienotajās Valstīs.

Drīz, tūlīt pēc atvaļinājuma, pilnā sparā izvērtīsies Majakovska komedijas «Blakts» inscenējuma sagatavošana. Veikam priekšdarbus diviem lieliem, tuvākajos gados realizējamiem uzdevumiem — Gogoļa «Tarasam Bujbam» un Gētes «Faustam».

Sogad mūsu teātris atzīmēja trīsdesmit gadu jubileju. Valdība apbalvoja daudzus mūsu teatra darbiniekus. Turklāt teātrim piešķirts gods saukties mūsu laika talantīgākā dzejnieka Vladimira Majakovska vārdā. Tas uzliek teatra kolektīvam lielus pienākumus: neatlaidīgos meklējumos jāatrisina sareģīti radoši uzdevumi. Vispārēja padomju mākslas paceluma atmosfērā, atbildot uz padomju skatītāja augstajām prasībām, mēs centīsimies darīt visu, lai ataisnotu mums dāvēto uzticību.

A. ČECHOVA DIENAS

Sakarā ar lielā krievu rakstnieka A. Čehova 50. nāves dienu visā mūsu zemē un aiz robežām darbaudis atzīmē lielā rakstnieka piemiņu.

Maskavā Valsts literatūras muzejs rosinā gatavojas rakstnieka atcerē. Muzeja fondos glabājas vērtīgi manuskripti: stāsta «Dāma ar suni» pēdējās leppuses rokraksts, A. Čehova un viņa brāļa vēstules, kurās stāstīts par vadeviju «Jubileja» un «Lēcis» uzvedumu Maskavas teatros.

Muzejs noorganizējis valrākas ekspozīcijas arī rakstnieka mājai-muzejam Melichovā, kā arī Taganrogas A. Čehova muzejam.

Mūsu zemes tautas glabā svētu lielā rakstnieka piemiņu. Padomju varas gados A. Čehova darbi izdoti gandrīz 62 reizes vairāk nekā pirms revolūcijas. Tie iznākuši 68 PSRS un citu valodās. Vairākos sējumos rakstnieka darbi iznākuši bulgāru, čehu, franču un angļu valodā, darbu izlases iznākušas Albānijā, Ungārijā, Polijā, Rumānijā, Ķīnā, Itālijā, Japānā un daudzās citās valstīs.

Ar A. Čehova vārdu saistīta viena no krievu teatra spožākām lappusēm. Lielā krievu rakstnieka dramaturģija tepe redzamu vietu padomju teatra repertuārā.

Lugas «Krišu dārz» un «Tēvocis Vapa» uzved jau gandrīz sešdesmit teatru. Daudz uzvestas «Trīs māsas», arī «Kailja» un «Ivanovs». Lielas sekmes gūst vienlīdz «Lācis» un «Bildinājums», kā arī stāstu inscenējumi: «Vapka», «Rotšilda vijole», «Resnals un tievals».

Jaunus rakstnieka darbu iestudējumus veic Leningradas, Kļeivas, Gorkļas, Čeljabinskas, Novosibirskas, Odesas, Saratovas, Čitas, Charkovas, Lvovas un daudzu citu pilsētu teatri, kā arī teatri Baškīrijā, Čuvašijā un Komī APSR.

Sakarā ar A. Čehova atceri šogad rakstnieka darbus izdos apmēram 1800 tūkstošu eksemplāru lielā tirāžā. Valsts dalīliteratūras izdevniecība paredzējusi izdot A. Čehova kopotos rakstus divpadsmit sējumos.

Sakarā ar rakstnieka atceres dienām Ķīnas Tautas Republikā noorganizētas daudzas stacionāras un ceļojošās izstādes, tiks notāstas lekcijas par lielā krievu rakstnieka dzīvi un literāro darbību. Pekinā un Sanhajā izrādīs A. Čehova lugas «Tēvocis Vapa» un «Lācis».

M. Gorkijs un A. Čehovs

(No Gorkija muzeja materiāliem Maskavā)

Gorkija muzejā Maskavā starp daudzām vērtīgiem materiāliem, kas apgalma Maksima Gorkija spļigo dzīvi un iedvesmas pilno dalīradi, redzamas fotogrāfijas, vēstules un dokumenti, kas stāsta par viņa draudzību ar otru izcilu krievu kultūras darbinieku — Antonu Čehovu. Personīgi viņi iepazīnās Jāitā 1899. gadā. Atzīmējot šo neaizmirstamo tikšanos, Antons Čehovs pasniedza Gorkijam savu «stāstu grāmatu ar vēltījumu. Zem vitrinas stikla blakus šai grāmatai ir kabatas pulkstenis, ko Čehovs dāvināja Maksimam Gorkijam.

«Sapņemu pulksteni un priecājos, velns zina kā! — rakstīja savā atbildē Gorkijs. — Paldies, Anton Pavlovič, sirsnīgs paldies. Man grības staigāt pa ielām un kliegt — vai jūs zināt, velni, ka man Čehovs pulksteni uzdāvinājis?»

Ekspozīcijā A. Čehova fotogrāfija ar viņa autogrāfu un fotogrāfiju, ko viņam dāvināja Maksims Gorkijs. Attēlā — rakstnieks ar savu dēlu — mazo Maksimu.

Sēti ir A. Čehova saļūsmas pilnās atsaucsmes par Gorkiju lugu «Sīkplisot». Čehova vēstule ar protestu pret to, ka čāra valdība anulējusi Gorkija ievēlēšanu par goda akademiķi, vēstulu fragmenti.

Sakarā ar A. Čehova nāves 50 gadu atceri M. Gorkija muzejs tika papildināts ar jauniem materiāliem. Sagatavoti izstādi, kas būs vēltita abiem lielajiem rakstniekiem, kuru dalīradi caursvīdīgi neapalēnāja dzīvotīgā, cilvēkmīlestība un ticība cilvēkam. (TASS)

CIEMOS PIE KAIMIŅIEM

Rīgas rajona un Igaunijas PSR Pērnavas pilsētas mākslinieciskās pasdarības kolektīvus vieno ciešas draudzības saites. Pirms trim gadiem viņu starpā sākās sadarbība ar koristu un dejojāšu apbūsiņu vēsošanos dziesmu dienu sarīkojumos. Sogad Rīgas rajonam piebiedroja arī Siguldas un Saukrastu rajons, un veselas rīis dienas, sākot ar 25. jūniju, triju Latvijas PSR rajonu kori un deju kolektīvu clemojās Pērnavā.

Vislabāk izdevās dziesmu dienas pirmās sarīkojums — tautas mākslas vakars, kur līdz ar mūsu republikas kolektīviem piedalījās arī Pērnavas pilsētas koris. Kichnu salas ansambliis un igauņu apvienotie deju kolektīvi, kā arī tautas instrumentu orķestri.

Vieglis nākas runāt par dejojājiem, jo viņiem dziesmu dienas pirmajā sarīkojumā bija ierādīta vislielākā vieta.

Igaun dejojāšu priekšnesumi N. Ebrokas vadībā iecēlās ar savu kuplo daļībnieku skaitu visās dejas, piešķirot tām spļigtu masveida raksturu. Deju choreogrāfiskais veidojums, apvienojot valrākas dejojāšu grupas, tikai leguva, bet tādos uzvedumos kā klasiskajā «Tullajā» un «Slava kolchozu lēkārtai» (B. Kirvera muzika, U. Tomi choreogrāfija) sasmēdza tiešām grandiozu izpausmi.

Lielu sajūsmu radīja visjaunāko tautas mākslas vakara daļībnieku priekšnesumi. Bērnu deju kolektīvi I. Tomingas vadībā demonstrēja igauņu tautas dejas.

Igaunju kolektīvi demonstrēja arī divus tādus tautas mākslas novadus, kuros mēs jiemžēļ nevarējām reprezentēties. Te jāmin tautas instrumentu orķestri, kas H. Kurvitsa vadībā atskāpoja «Kareļu dziesmu» un «Igaunju valsti», kā arī pa-

vādīja daļu no igauņu tautas deļām. Vecie tautas instrumenta meistari acīm redzot Igaunijā lielāki cieņā nekā pie mums. Iepriecinot, ka viņu tautas instrumentu orķestros ir arī daudzi jaunatnes.

Beidzot, vēl kādā gle mums galīgi atmirsta lieta — tautas spēles. Ar savu sportisko raksturu tās ienesa daudz svaiguma svētku norisē.

Pati dziesmu diena sākās ar daļībnieku gājļu cauri pilsētai no Vecā parka uz stadionu jūras krastā. Visā ceļā svētku daļībniekus sagaidīja simtiem darbaudžu.

Labu iespādu atstāja arī slevēšu un

ar aplausiem svecot gan mūsu republikas dziedātājus, gan savus koristus.

V. Rumessena vadītie apvienotie kori, kur piedalījās arī latviešu dziedātāji, nodziedāja trīs dziesmas.

Tad tribīnes centrālās vietas tepeņa bērnu kori H. Kurvitsa vadībā. Liksmām un skanīgām balsīm mazie dziesmu orauģi līdz ar igauņu un krievu komponistu dziesmām jauki nodziedāja arī mūsu tautas dziesmu «Stādiju leivnu».

Sekoja pūiņu orķestra priekšnesumi. Labu iespādu atstāja arī slevēšu un

Latviešu koristi svētku gājienā Pērnavas ielās.

N. Tomojņova uzp.

A. Dzintars

iesizrādes Londonā

Abaja Kunanbajeva atcerei

Piemērot izcilā kazachu dzejnieka, kazachu rakstnieka literatūras pamatlicēja, kazachu literārās valodas nodibinātāja, lielā apmaiņotāja un demokrāta Abaja (Ibrahima) Kunanbajeva (1845.—1904.), nāves 50. gadadienu, mēs veicam apveicam brīgojošu kazachu tautu par tās kultūras un literatūras sasniegumiem. Mēs kopā ar to atskatāmies uz lielo attīstības ceļu, kādu pēc Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas nostāigājusi kazachu tauta, un kopā ar to izjūtam daļu patvaļības jūgu apspiestā, gandrīz pilnīgi analifabētiskā kazachu tauta, tagad paceļas vairākus desmitus jaunu pilsetu ar augstskolām un zinātniskajiem pētnieciskajiem institūtiem, drūvas apstrādātošiem traktoriem un kombinātiem, plaši izvērtās rūpniecība. Ja kazachu literatūrā radušies tādi visi Padomju Savienībā pazīstami vārdi kā Džambūls Džambūls, Muchtars Auezovs, Gabdels Mustafins, Sabits Mukanovs, Gabduls Slanovs un daudz citu, tad tas ir cipars rezultāts, ko iesāka Abaj Kunanbajevs. Ne velti Kazachijas Valsts universitātes profesors, akademiķis un rakstnieks Auezovs par vienu no savas darbības galvenajiem uzdevumiem izvēlējies Kunanbajeva dzīves un daiļrades pētīšanu.

1949. gadā Auezovs par grāmatas "Abaja" pirmajam divām epopejām saņēma Stalina premiju. Šis romāns ir Kazachstānas stepju pirmerevolūcijas dzīves enciklopēdija un ar lielu daiļrades meistarību attēlo kazachu literatūras klasika dzīvi un izgaismu. Kaut gan Abaja Kunanbajeva dzimts turīgā ģimenē, viņš tomēr arī sāka saprast darba jēgu smago dzīvi un ciešanas. Viņš arī iesāka dzejot, sekojot kazachu tautas daiļrades senajām tradīcijām. Bet tikai pēc tam, kad ar Kazachstānā izsūtīto N. Černiševska cīņas biedru stārnierību viņš iepazīs ar krievu klasisko literatūru, atrada pareizo ceļu: nevis uz izkūlējumiem musulmanu austrumiem, bet uz jauno revolūcijas briesmīgo Krieviju, kas nesīs brīvību un laimi arī kazachu tautai.

Abaj Kunanbajevs uzskatīja, ka milzīga nozīme ir ciešu sakaru nostiprināšanai ar Krievijas progresīvajām aprindām, kā arī krievu progresīvās kultūras apgušanai. "Iegūmē... — viņš rakstīja, — ka galvenais ir apgūt krievu zinātni... Lai izvairītos no trūkumiem un sasniegtu labumu, nepieciešams prast krievu valodu un pazīt krievu kultūru. — Krievi redz pasauli. Ja tu prāsti viņu valodu, tad pasaules priekšā atvērsies arī tavas acis."

Kunanbajeva dzeja tika iespiesta pēc viņa nāves, bet vēl viņa dzīves laikā tā plaši izplatījās tautā no mutes mutē un rokrakstos. Sabiedrībā viņš bija tik populārs, ka ļaudis gāja pie viņa kā pie draugam un tautas tēvca. Viņa dzeja, kurai viņš pats bieži vien sacerēja melodijas, dziedāja visdažādāko sveiku gadījumos, jaunekļi ar tām atklāja iemijotām savas jūtas, apspiestā sievietē tur atrada savu atstāsti, darba ļaudis — savu patiesību. Sekojot krievu literatūras tradīcijām, viņš kazachu literatūrā ieviesa jaunas daiļrades formas, kritiskā realisma metodi un progresīvās idejas, tā sapatavodams auglīgu zemi vēlākās kazachu padomju literatūras uzplaukumam.

Jānis Priede

Ir taisnība visiem tiem, kas mūsu republikas rakstnieku trešajā kongresā runāja par to, ka neesam bagāti ar īso stāstu. Tas ir. Un, lasot kritiku bāros vārdus, ka vienā otrā žurnālā iespriešis īsais stāsts, kuru nevarētu visnosaukt par labu, atkal jādomā par nabadzību šai novadā, jo ne jau aiz vieglās dzīves redakcijas spiestas lievietot arī vajākus darbus. To stāstīju jau nav tik daudz, ka varētu izvēlēties!

Bet kāpēc nav?

Vēl rakstnieki pārstājuši rakstīt īsos stāstus. Viens romāns — tas jau ir grāmata. Viens īsais stāsts — tikai tāds rakstu galinājs, kas lielākoties dzīvo tik ilgi, kamēr nav iznācis nākošais avīzes vai žurnāla numurs. Kad sāktie stāstnieku, viņam parasti jautā: "Nu, kad tad tie beidzot sāks rakstīt kaut ko prātīgāku, kaut ko prātīgāku?"

Tā ir. Bet, manuprāt, tie ir arī vēl kāds cits iemesls: īso stāstu uzrakstīt ir ļoti grūti, tas ir smags darbs. Ir taču lasītājam kaut kas jauns jāpasaka, ko viņš vēl nav lasījis citu rakstnieku darbos. Labi, ne vienmēr ko jaunu pasacīs. Bet tad vismaz vecais, jau zināmais jāpārda no kaut kādas citas puses, citā skatījumā. Un tas jāpasaka ļoti īst, kodolīgi, nedaudz lappusēs, tēlu valodā. Ja pa radio raida kaut ko neinteresantu, tūkstotiem vienreiz dzirdētas patiesības, cilvēks pārlēdzas uz citu vienu. Tāpat, ja stāsts pelēks, tas tiek tikai pārskatīts, paliek neizlasīts, un rakstnieka darbs bijis veltis, lai cik pareizās domas arī būtu stāstā ielīcis.

Stāstniekiem lielas grūtības ir arī šķērsi. Romānā ir citādi — tur cilvēki darbojas daudzus gadus, dažreiz visu mūžu, un šai laikā pārpilnām var atkārties un izveidoties viņu raksturi. Bet īsajā stāstā dažreiz visa darbība notiek pāris stundās. Tātad ir tiem cilvēkiem, kas darbojas stāstā, jābūt tādi apstākļi, lai viņu raksturi atklātos arī šīs nedaudz stundās un nedaudz lappusēs. Bet tas nav viegli.

Tādī, manuprāt, ir iemesli, kāpēc īso stāstu raža nav sevišķi kupla.

Trīs īsie stāsti lievoti Jauno autoru almanacha šā gada grāmātā. Visumā par almanacha prozas nodaļu var sacīt, ka tā šogad kvalitatīvi ziņā stāv augstāk par iepriekšējo gadu almanachiem. Par Raimonda Pormaja romānu jau rakstīti. Arī par Inta Lubēja un Zigmunda Skujiņa stāstiem var sacīt: laba proza.

«Bez trokšņa atvērs operāciju zāles durvis, sanitāri izstuma ratņus, uz kuriem gulēja ar baltu pārkliju segts cilvēks. Koka tupeļiem klauzdzinot, priekšējā iznāca ķirurģs Priede, nopēma nasku un pavēlēja norāstīt uzvārci. Ķirurgam nopaka izslidēja baltā tērpsmeiņa ar bērnišķīgi maigu eļļu, nolēstiem, sasarkušiem plakstiem.» Tā iesākas Inta Lubēja stāsts «Pats valnags». Te ir tikai trīs teikumi, bet tajos pateikts ļoti daudz — jau te ir leimēti cilvēku raksturi, skaidri ieskaņās «autora intonācija». Bija notikusi operācija, bez trokšņa atvērs durvis. Bet ķirurģs Priede iznāca, klauzdzināms tupeļiem: viņam, redziet, klusums nav jāievēro. Viņš nevis jāslēdz vai lūdz, bet pavēlēja norāstīt uzvārci. Un mūsu priekšā jau leimētais valdnieks, pašpārliecinātais cilvēka portrets. Melnē — pilnīgs pretsvars Priedem. Viņa nevis iznāca, ne izstādās, ne izskrēja, bet izslidēja no operāciju zāles un pie tam nopaka ķirurgam, viņam bērnišķīga, maiga sejiņa, plaksti nolāstīti.

TRIS ĪSIE STĀSTI

E. VILKS

Šis citāts bija vajadzīgs tāpēc, lai parādītu, ka Inta Lubējs neraksta ar vieglu roku, bet strādā ļoti rūpīgi un ka viņš prot strādāt.

Un tā, ķirurģs Priede iznācis priekšējā. Turpmākajos teikumos pasacīs, ka viņa seja «sastingusi izteiksmē, kāda ir cilvēkam, kas pilnīgi apzinās savu un sava darba vērtību un nerēķinās ar citiem». Manuprāt, šo teikuma daļu Lubējam vajadzēja nosvītrot, jo te viņš pārcēlies, laim domādams, ka lasītājam vēl nebūs skaidrs, kas tas Priede par cilvēku. Bet vēlīt Priedes raksturs tiek stāstā ļoti parādīts, tas atklājas darbībā un nav nekādas vajadzības viņam pieprasīt kādā zīmīti: «Es esmu tāds un tāds». Varbūt tas ir sliktums, bet ir jākaro pret tādiem apgalvojumiem stāstos, jo tas viss ir jānotēlo, jāpārda. Lai lasītājs spriež pats.

Tagad par stāsta nobelgumu. Tas izvirza nopietnākus jautājumus. Pirmajos pēckāro gados mums bija krietni daudz tādu stāstu, kur burtiski dažas lappuses elktis cilvēks kļuva par labu, viņa kaut kāda gadījuma dēļ notika tā saucamais «lūzums» un, paskaties tikai, nemaz valrs nevar pazīt, cik mīlīgs kļuvis. Būtu, protams, aplami uzstāties vispār pret cilvēka pārgušanu šā stāsta nedaudzajās lappusēs. Pastāv jau dzīvē arī «mīlestība no pirmā acu uzmetiena». Tātad tas viss ir pienācīgi motivējams, tie cilvēks jāzina cauri tādiem uguniem un ādējiem, ka lasītājam beidzās jāsaka: «Patiešām, pēc tādiem pārdzīvojumiem valrs nevar viss palikt pa vecam.»

Notikums ar šo ledomāju pāvu, šo ķirurģu Priedi mums tādu pārliecību nedod. Jā, viņu sabāra slimnīcas direktors, pēc tam viņš aizbrauca, ka ūdens vien šķīst, pie profesora, slavenā ķirurģa, kas viņu mācījis, un tur, brīdī uzskatējies un parunājies, ieraudzīja savu krogliumu, savu niecīgumu, un uzpūbties, ledomājis burbulis pārpilna. Atpakaļbraucot viņš jau redz sevi rīkojamies tāpat, kā rīkojas viņa skolotājs — profesors.

Nē, nepārliecināt šķiet, ka Lubējam vajadzēja punktu piekrist agrāk, kaut kur pēdējās rindkopas vidū. Tad būtu šis visumā ļoti rūpīgi un prasmīgi izstrādātais stāsts vēl labāks.

ALEKSANDRS ŠUTKA

Tet laiks

Vietā, kur mans vectēvs kādreiz ara, traktorā dūc un lauku plāšu dara. Lemeši iet cits aiz cita pieci, zeme kūp, kur agrāk smilgas lieca vēji, skrienot šurp, un nemiers tālais nesa līdzi dažu lapu būtu, rautu bērzmā, kas šeit lauka malā stāvēl tagad, apkārt sveikas dalot dienām tām, kas aizgājušas laikos, kuri guļ kā tāle zilos tvaikos. Bērzs pret zūgmi klusi šūpo zarus, jūtot dzīvošos saules starus; — silda tie tāpat kā toreiz viņu, tikai purva nav, ne seno cipu. — Mākonī kūp rudzu druva dziedot un to meiteni, kas iet gar lauku dziedot, traktorists kāds sveicina no kalna, kur mans vectēvs, balts no dzīves saunas, ara līdumu starp celmiem melniem, drūmi raudzīdāms savas dzīves peļnos.

Par Zigmunda Skujiņa stāstu «Hermaniis» presē jau atsauksmes.

Tam jāpievienojas. No darba prasmes viedokļa interesanti pavērot, kāda veidā Skujiņš «uzvarējis laiku». Stāsta darbība norisinās kādos 5—6 gados, tātad ļoti ilgā laika posmā — levērojot to, ka stāsta garums 6 lappuses. Šādos gadījumos neizbēgami nākas no tēlojuma pāriet uz notikumu pārstāstījumu, un tas, manuprāt, stāstniekam ir diezgan liela zemūdens klīns. Bet Skujiņš šai klintij laimīgi apbraucis apkārt. Viņš ieksta pirmajā personā. «Kāda studenta stāsts» — apakšvirsraksts likti šādi vārdi. Un tas ļauj viņam aiziet no tāda objektīva vēroāja pozīcijām un notikumos skatīt un par tiem stāstīt no viena konkrēta cilvēka redzes viedokļa, kas dod arī darbības pārstāstījumam īpatnēju «garšu un smaržu».

Skujiņa stāsta nekur nav sacīts, ka Hermaniis būtu slikts cilvēks, tukšs vējaziēds. Nē, nav te nekādu apgalvojumu. Bet, kad mēs kopā ar autoru esam izsekojuši Hermaniisa dzīvēl attēloto 5—6 gados, gribot negribot jāpiekrit tam studentam, kura vārdā Skujiņš raksta stāstu: «...man Hermaniisa bija patiesi žēl...» Un, ja autors ir noskaņojis lasītāju uz savu toni, tad viņš ir sašņiedzis savu mērķi, tad ir panākts tas, ko kritiķi sauc par «idejas iemiesošanu mākslas tēlos».

Trešais almanachā lievietotais stāsts «Kuga gods» pieder Laimona Vitola spalvai. Izlasot to un zinot, ka Vitols raksta jau krietni ilgi un šai laikā sarakstījis milzīgi daudz, rodas šaubas, vai viņš vispār spēs tikt tālāk par «Jauno autoru». Ja iepriekšējā almanachā lievietotais fragments vismaz deva kādu izziņas materiālu par stāstnieku kādreizējo dzīvi, tad tagadējam stāstam pat šis pozitīvās nozīmes nav.

Stāstā pieminēts ļoti daudz cilvēku: Roberts, Andrejs, Pilēns, pirmās kapitāla palīgs, pirmās mehanikis, pavārs, boccmanis, Zīģis, Attis, Eduards, Arnoldis, Austris, otrs mehanikis, Maksis, Borisenko, Timofejevs, Kalņins, Avsejevs, Orlovs, Jermolenko, Arturs, Lūsiss, Milijs, Ozoliņš... Iša stāsta pilnīgi neesepjams kaut mazliet noraksturot tādu skatu, un Vitols arī to nemaz nav centies darīt, daudzēm viņa cilvēkiem nav pat

uzvārdu, lasot tie sajūk, jo, izņemot dažus, tie ne ar ko neatšķiras cits no cita.

Pozitīvo varoņu (Maksis, Austris) spriedelējumā vietām ļoti naivi, un sociālistiskā sacensība viņu — tādāt arī autors — tulkojuma izskatās pēc lieles pirts, kur cilvēku sviedrē tik ilgi, kamēr viņš gandrīz vai nokrīt no kājām.

Stāsta valoda ir kaila, kokaļna, autors netēlo, bet pārstāsta. Piemēram, šādas rindkopas:

«Pirmās sacensības diēnas ziņojumā iznāca gandrīz vienādi rezultāti. Makša maipā bija nobraukats 140 jūdzes, par dažām jūdžēm pārsniedzot «Kubānu». Roberta maipā — 130, bet Timofejeva — 132. Andreja maipā — 130 pret Jermolenko 128 jūdžēm. Kopā diēnakti bija nobraukats 490 jūdzes, tas ir, par 6 jūdžēm mazāk, nekā nobraucis «Kubāna».

«Izrādījās, ka kubanēši labojuši savus darba rezultātus par četrām jūras jūdžēm. Borisenko un Timofejevam tie paši līdzinējie sasniegumi, bet Jermolenko maipā par divām jūdžēm vairāk. Tātad Jermolenko bija panācis Timofejevu».

Šim un daudzām citām rindkopām nebija vietas stāstā. Un tas vēl vairāk jāpasvītrot tāpēc, ka, izņemot Maksī, ne atzīens no pieminētajiem uzvārdiem un vārdiem nestāv kaut mazliet izēmēs cilvēks. Lasītājam ir pilnīgi vienaiņa, kas kuru uzvarējis — Jānis Pēteris vai otrādi.

Vitola stāstā daudz ģeogrāfisku nosaukumu: Batumi, Stambula, Sicīlija, Ģibraltars, Biskajas līcis, Gotlande... Bet velti meklēt kaut vienu vārdu, kas attēlotu šīs vietas. Ja redaktors būtu viņš šos nosaukumus nosvītrotis un ierakstījis, ka kuģis brauc no Ventpils uz Rīgu, stāstā līti nekas nezmainītos, nāktos vienīgi saīsināt brauciēna laiku. Vitola aprakstītie jūrnieki brauc gar kapitālistisko zemju krastiem, bet tas viņos neizraisa pat mazākas pārdomas, viņi nekā neredz, nekā nedzird, viņus interesē tikai socialistiskā sacensība — daži par to cīnās, citi — vipsnā.

Ja šis stāsts būtu parādījies pirmās pēckāro gados, ļoti iespējams, ka to vērtētu savādāk. Taču — ir pagājuši gadi, un šai laikā prasības neizmērojami augušas. Un citādi arī nemaz nevar būt. Vitols ir ļoti interesanta biogrāfija: viņš apbraucis pasaules jūras, bijis tālās un svešās zemēs, strādājis dažādus darbus, pieredzējis divus pasaules karus — vārdu sakot, viņš var jaunatnēl ļoti daudz kā derīga un interesanta patēkts. Liekas, ka tāda virzienā Vitolam arī vajadzētu strādāt, literāri apstrādājot autobiogrāfisko materiālu.

Nosēģumā dažas pārdomas par autoriem. Kā Lubējs un Skujiņš, tā arī Vitols jau zināmi vārdi, viņu stāsti lasīti republikāniskajos žurnālos, iepriekšējos almanachos. Bet gribētos redzēt, pašķīrot kārtējo almanacha grāmatu, jaunu vārdu, jauna autora pirmo stāstu. Lai tas būtu, varbūt, vēl ar nedrošu roku rakstīts (tādēļ jau Jauno autoru almanachs), bet lai tur būtu samanāms kaut kas jauns, svaigs, kas periodikā parādus pirmo reizi — tāds, kas solītu nākotnē labu stāstnieku.

Diemžēl, šai almanacha grāmātā tādu pirmo stāstu nav.

Padomju Dzimtenē

Valodnieku apspriede

Visu mūsu zemes republiku valodnieki piedalījās PSRS Zinātņu akadēmijas Valodas pētniecības institūta plašinātājā sēdē, kas beidzās 30. jūnijā Maskavā. Tika apspriesti jauno pētījumu rezultāti vārdu šķiru klasifikācijā. Referātos un debatēs tika pasvītrots, ka vārdu klasifikācija vārdu šķīrās prasa rūpīgu katras valodas pētīšanu un tās vēsturiskās attīstības ievērošanu.

Valodas pētniecības institūta direktors profesors V. Boriskovs atzīmēja, ka grūti valodas pētniecības problēmu atrisināšana diskusijas ceļā sevišķi vērtīga pasreiz, kad tiek sagatavotas daudzu PSRS tautu: baltkrievu, latviešu, lietuviešu, igauņu, azerbaidžāņu, kazachu, turkmeņu, uzbeku, tadžiku u. c. zinātniskās gramatikas.

Aspriedē noklausījās referātus par tematiem: «Vārdu šķīrās kā valodas struktūras problema», «Jautājuma par vārdu šķīrām mūsdienu krievu valodā», par vārdu klasifikāciju vārdu šķīrās turkju, mongoļu, tungusu-mančžu, somu-ugru valodās.

Urālu universitātes krievu valodas katedras vadītājs P. Vovčoks, runājot debatēs, atzīmēja, ka vārdu šķīrām vēltitā diskusija atklāja dažus vispārīgus valodnieku darba trūkumus. Tie slēpjas zinātniskās gramatikas pamatprincipu pārāk lēnā izstrādāšanā un noteikšanā, kas, savukārt, ienes nenoteiktību un nesadalību pārejos pētījumos un priekšmetā pasniegšanā.

Referātu apspriešanās vēl piedalījās b. b. Stradzenidze, Galkina-Fjodoruka, Zirmunskis u. c.

Goda pilns uzdevums

PSRS Kultūras ministrija uzdevusi Galvenajai kinematogrāfijas pārvaldei izlaist šī gada pilnmētrās dokumentālās mākslas filmu par kolchozu iekārta attīstību mūsu zemē. Filma parādā Kinas Tautas Republikā. To gatavos Centrālā dokumentālo filmu studija.

Filmas uzdevums uzticēts režisoram L. Varlamovam. Filmas radīšanā kopā ar padomju māksliniekiem piedalīsies arī Kinas kino darbinieki.

Filma jāpabeidz un jānodod šī gada decembrī.

Tautas mākslinieces jubileja

Minskas sabiedriskās organizācijas atzīmēja PSRS Tautas mākslinieces, Stalina premijas laureates L. Aleksandrovskas 50 gadu jubileju un reizē arī mākslinieces skatuves darba 35 gadu jubileju.

Jubilāres godināšana notika Baltkrievijas operas un baleta teātri. Par mākslinieces darba gaitām referēja BPSR Tautas mākslinieks V. Vladomirskis.

Pirmais baleta mākslinieku izlaidums Igaunijā

30. jūnijā Akadēmiskajā operas un baleta teātri «Estonija» notika padomju laikā organizētais Igaunijas Valsts choreogrāfiskās skolas absolventu vakars. Šis ir pirmais vīriešu — baleta mākslinieku izlaidums. Baleta mākslinieku izlaidums notika pirms gada.

Jaunie klasiskās dejas meistari jau vairākkārt ar sekmēm uzstājušies uz teātra skatuves baletos «Kalevipoegs», «Gulbju ezers», «Jaunība» un citos.

RADOŠA DROSME UN DEGSME

Ikvienā mākslā nemīlīgā radošā augsme iespējama, vienīgi pārvarot lielas grūtības, atrisinot atbildīgus uzdevumus. Nospaužot tās, augstus mērķus, kuri, dažkārt, sākumā liekas pat nesasniedzami, mākslinieks mobilizē sevi intensīvam darbam, koncentrē savus iekšējos spēkus, papildina un vēl vairāk noslīpē savus meistarbū, iegūst jaunus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Radošā drosme (ja vien tā patiešām ir nopietna, virsīgā drosme, nevis tukša dīdošanās) vienmēr nes bagātus augļus. Par to vēlēdz pārliecināties, skatot «Hamletu» Iestudējumu Daugavpils Krievu drāmas teātri.

«Hamlets», tāpat kā visa Sekspira dramaturģija, ir konsekvēnti realistisks darbs, kura filozofiskā doma izpaužas nevis abstraktos prātojumos, bet spilgtu realistisku raksturu sadursmēs, varoņu pārdzīvojumos, iekšējās pretrunās, to pārvarēšanā utt. Lai visu to pienācīgi atveidotu un aizvairdītu līdz skatītājam, jābūt konkrēti, apbrīnojami daudzveidīgi, pratu pīlīti raksturi, dzīvi tēli, jāizsaca dinamiskas piesātinātas, terģiskās kolīzijas, turklāt tas viss jāpārkāpj vienam virsuzdevumam, vienotās humanas, progresīvas idejas izpausmei. Daugavpils teātra kolektīvs nav bailējies šo grūtību, drosmīgi uzņemies «pārkāpt» viscietāko rīkstu pasaules dramaturģijā, un — jāsaka — ne bez panākumiem.

«Hamleta» sarakstīšanu literatūras vēsturē pieņemts datēt ar 1601. gadu, 1603. gadā parādījās pirmās, visai nepilnīgas nemirstīgās traģedijas izdevums. Ar «Hamletu» sākās otrs periods Sekspira daiļradē, periods, ko ar pilnām tiesībām var saukt par traģisko. Šai periodā sarakstītas vēl tādas diēnu ideju aparātas traģedijas kā «Otello», «Karalis Līrs», «Makbets». Sekspira ģenjis te sasniedzis visaugstāko pakāpi, vispilnīgāko brīdiumu. Dramaturga prātu nodarbina vislielākie, visas cilvēces mēroga jautājumi un viņš tos drosmīgi izvirza savu darbu centrā. Varbūt spilgtāk kā jebkurā citā Sekspira traģedijā «Hamletā» atspoguļojušās tās lielā dramātiskā domas, filozofiskās meklējumi, izjūtas, kas radās, ar vēriņu mākslinieka realista aci vērojot apkārtējo dzīves īstenību. Sekspirs dzīvoja angļu Renesanses norietā periodā. Humanistiskās, cilvēka garīgās brīvības idejas, kas, sarāvušās viduslaiku važas, bija izlauzušās varenam lidojumam, tagad sāka noplākt. Arvien vairāk un vairāk tās smacēja topošā buržuāzijas vara, reakcionārie spēki, kas Anglijā izpeldēja sabiedrības virspusē, kapitalismam nomainot feodalismu. Sekspirs redzēja, ka sabiedrības dzīvēs izraisās apzinātā vai neapzinātā progresīvo spēku un centienu cīņa pret varmācību, Iekulību, garatrumu, ledzīvošanās kāri; ar savu jaunrādī, ar savu darbu teātri viņš pats aktīvi piedalījās šai cīņā. Viņš, būdams savas zemes un sava laika dēls, protams, nevarēja pārdzīvot šādas turpmākās attīstības ceļus, nespēja paredzēt tās

rezultātus, pārdzīvoja mokošas šaubas, pārvārdēja iekšējās pesimistiskās noskaņas, un... vienmēr tiecēja progresa uzvarai, labā, gaišā triumfam.

Si Sekspira iekšējās dzīves, viņa personas puse tad arī ir «Hamleta» idejiskais un filozofiskais mugurkauls. Nemirstīgās traģedijas sīzēts balstās uz 12. gadsimta dāņu hronistā Saksona Gramatikā vēstījumu par Jūlandes princī Hamletu, kas, māsķēdāms ar ārpriču, atbriējis sava tēva slepkavību, nogalinādamis uzurpatoru — tēva brālī, kas tūlīt pēc karaļa nonāvēšanas bija nelikumīgi leguvis ne tikai troni, bet arī bijušā karaļa atraitni. Sarežģīto un drausmo sīzētu Sekspirs Meliski izmanto, lai dziļi un vispusīgi atklātu Hamleta cīņas skaudrumu, asās iekšējās pretrunas, kas kavē varonim izpildīt sev sprauto uzdevumu — atbrīvot pasauli no ļaunuma.

Jau gadsimtiem ilgi attiecībā uz Hamleta tēla traktējumu pastāv divi, guļi pretēji viedokļi. Viens, vēl šodien buržuāzisko teorētiku dzēdīgi alstāvēts un buržuāzisko teātru praksē sistematiski realizēts viedoklis Hamletu iztēlo par vājas gribas sapņotāju, drūmi nevarīgu pesimistu, tā saucamo «santa» princī. Tās ir ideālistiskās viedoklis, kuru vieglā apgūst kaut vai ar daudznoz rūpīgu teksta analīzi. Krievu progresīvajā kritiskā un teātri jau kopš Beļinska un Močalova laikiem valda pareizs, progresīvs, Sekspira realistiskās mākslas būtībā atbilstošs Hamleta tēla traktējums — Hamlets ir drosmīgs cīnītājs par patiesību, par saviem humanistiskajiem ideāliem. Padomju zinātnieku veiktie rūpīgie «Hamleta» pētījumi, kam pilnā mērā palievojās progresīvie zinātnieki un teātra darbinieki Anglijā un citās zemēs, apstiprina un vēl tālāk attīsta šo ģenialī vienkāršo Beļinska domu.

Hamleta «vājums» meklējams nevis gribas vājumā vai kaut kādās mistiskās noskaņās un ne spēkā liktena priekšā, bet gan apzīņā, skaidrā izpratnē, ka nav viena cīnītāja spēkos izcināt visapkārt valdošo ļaunumu. Šai «vājumā» vēl dīzēnā izceļas Hamleta spēks — viņš nevarās cīņas, kaut arī saprot, ka spēstas tāja uzvarēt. Nesalauzts viņš paliek pat mīdrams. Arī šai pēdējā brīdī viņa skatiena vērstis nākotnē: viņš liek savam draugam Horacijam pavēstīt pasaulē par savu cīņu un valdnieka godu novēl Fortinbrasam, uz kuru viņš liek cerību, ka tas nodibinās valsti kārtību un taisnību.

Pretēji tumsongāļiem spriedelējumiem par Hamletu kā par pasīvu, grūtirdīgu pesimistu un sapņotāju, ar pilnu pārliecību varam apgalvot, ka grūti būs pasaules literatūrā atrast otro varoni, kas dodas cīņā, pārvarēdams tik daudz iekšējo, tātad sevišķi grūti pārspejamu pretrunu. Par vienu no tām — apzīņā, ka grūtākā cīņā viņš devies viens pats un tādēļ bez izredzēm uzvarēt — jau runājam. Bet tādu pretrunu ir vesela virkne.

Hamlets taču ir jauns. Vitenbergas universitāte studēdams, viņš ieguvis plašas zināšanas, iepazīnis pasauli, iemīlējis cilvēkus. Viņa tēvs bijis drosmīgs valdnieks-karavīrs un cildens cilvēks. No tāda krietna cilvēka redzes viedokļa pasauli skata arī viņa dēls. Bet tad nāk trieciens pēc trieciena. Tūlīt pēc tēva nāves, pretēji visām parām un pieklājības normām, māte saulājas ar mīrūsā karaļa brālī Klaudivju, kurš līdz ar to piesavinās arī troni. Tātad māte, kuru viņš līdz šim uzskatījis par sīvietes tikumiskās skaidrības iemiesojumu, bijusi uzurpatora mīļākā. Tā viens pēc otra sabrūk skaistāks un cēlāks, kam viņš tiecējs, uz kā balstījušies viņa uzskati! Mostas un apētrīnās aizdomas, ka karalis nav miris dabīgā nāvē, bet ir brāļa noslepkavots. Ofeļija — jaunava, ko viņš no visas sirds mīl, kļūst par ieroci sava tēva, viltīgā intriganta, uzurpatora paklausīgā galma mēnīka Polonija savvēstītībā pret Hamletu. Pret Hamletu vērtējās intrīgas piedalās arī viņa studiju biedri Rozenkrāns un Hildensterns. Vārdu sakot — visapkārt no deviņa, varmācība, morāla netīrība, un šai zapķī lestīgū vīstuvākie, visdārgākie ļaudis. Vieglī esaprst, cik smaga, mokoša Hamletam ir šī vilšanās cilvēkos, cik sāpīgas iekšējās pretrunas izsac vis šie drausmie atklājumi. Kāds tad tur brīnūms, ka viņš par dzīvi un cilvēkiem runā ar žultainu rūgtumu, ka prātā iešaujas (un tūdaļ tiek atņemta) doma par pašnāvību? Pārvarēdams viltšanās «sāpju jūru», Hamlets dodas cīņā. Vai tad tā nav varonība?

Par aktīvu cīnītāju, varoni, kvēlas domas un dēdīgu jūtu cilvēku, sekodams progresīvajām šai tēla traktēšanas tradīcijām, Hamlets veldots arī Daugavpils teātri. Režisors S. Radlovs pareizi nospaudivs tēla idejiskās attīstības līnijas un aktieris V. Jakovļevs konsekvēnti centies tās ievērot. Taču tā ir uzdevuma vieglākā daļa. Grūtākais ir piepildīt nospaudivās kontūras ar dzīvu materiālu, radīt pilnasnīgā cilvēka tēlu, ar visām Hamleta iekšējām pretrunām, ārkārtīgi sarežģītajām un dažādajām attieksmēm pret pārliegtajiem traģedijas personāžiem, jo citādi Sekspira tēksta ietvertās dīzēnās domas, humanistiskās idejas skānēs retoriski, abstrakti, netiks atklāts Sekspira realistiskās mākslas spēks. Arī šās, uzdevuma grūtākās puses atrisināšanā gūtas levērojamas sekmes.

Hamleta tēla veldotājs V. Jakovļevs ir jauns aktieris, ar nelielu māksliniecisko stažu. Taču rezultāti liecina, ka V. Jakovļevs godam atbilstoši lielo uzticību, kas viņam parādīta, piešķīr Hamleta lomu — katra aktiera-varoņpūlo tēlotāja sapni un lepmumu. Atbildīgais uzdevums acīm redzot spāmojis aktiera radošo enerģiju neatdālgam, sistematiskam analītiskam darbam, kura rezultātā izstrādājusies spēja ledzīvoties Hamleta garīgajā pasaulē, nemirstīgā varoņa

domās un izjūtās. Hamleta ārējā darbība nekur nav palikusi bez iekšējā attaisnojuma, pat visarežģīvākajās situācijās jūtam rīcības motivāciju, turklāt šī motivācija nekur nav patvaļīga, bet konsekvēnti virzīta uz autora idejas atklāšanu.

Pats par sevi saprotams, ka jaunajam aktierim nav izdevies atklāt visas Hamleta tēla bagātības. Kā stāsta pasaules teātra vēsturē, tas ne vienmēr bijis pa spēkam pat vīstāntīgākajiem un pieredzes bagātākajiem skatuves māksliniekiem. Kā tad to var prasīt no guļi jauna aktiera? Taču arī tagad V. Jakovļevs Hamleta tēlā devis visai daudz. Vērojot viņa sniegumu, rodas iespaids, ka grūtākais jau paveikts, nelaimīgā un varonīgā dāpū princā rakstura galvenās īpašības jau satvertas un iemiesotas dzīvā tēlā. Tādēļ varam cerēt, ka šim galvenajam īpašībām aktieris spēš pievienot jaunās īpašības un krāsas, precīzāk un daudzveidīgāk izstrādātas attieksmes ar pārējiem personāžiem.

KĪNAS MUZIKAS DZĪVE

Laikraksta «Sovetskaja kultura» korespondents nesen runāja ar Ķīnas — Padomju Savienības draudzības delegācijas locekli, Ķīnas komponistu savienības priekšsēdētāju komponistu Ljui Czi.

Kā Ķīnas komponistu dalībrādē atspoguļojas Ķīnas tautas gigantiskais celtniecības darbs?

Atbildot uz šo jautājumu, Ljui Czi teica:

— Ķīnas muziku savienība apvieno vairāk nekā simts komponistu, dažādu Ķīnas Tautas Republikas tautību pārstāvjus. Mūsu komponisti savos darbos cenšas patiesi atspoguļot Ķīnas tautas domas un jūtas, kura ar lielāko entuziasmu Ķīnas komunistiskās partijas vadībā ceļ jaunu dzīvi.

Pirmās kinleņu eļevietes — komponistes Čju Si-šanas dziesma «Visas pasaules tautu vienotība» Vispasaules demokrātiskās jaunatnes un studentu festivālā Berlīnē leguva otro vietu.

Visas neapveramās Ķīnas malās skan Van Sipa «Dziesma par Dzimentu». Visa tauta dzied uģurū komponista Abdurahmana dziesmu «Lielais Mao Cze-duns», Čzou Veiči «Ķīnas tautas brīvprātīgo dziesmu» un daudzās citas.

1953. gada rudenī notika konkurss par labāko masu dziesmu, kurā piedalījās vairāk nekā 200 autoru. Konkurss bija iesniegts 500 dziesmas, vairāk nekā simts no tām saņēma premijas.

Jaunās Ķīnas muzikas kultūras jaunrades sasniegums ir komponista Ljen Hanhuana opera «Van Gui un Li Sjan-sjan», kā arī Centrālā teātra mākslas institūta operas fakultātes, komponista Ma Ke vadītās studentu grupas radītā opera «Maza Er Heja kāzas». Šo operu galvenā tēma — cīņa ar feodālām atliekām. Operas parādīt jaunās Ķīnas cilvēku tēli, kas, ceļot jauno dzīvi, kļūst par savu personīgā likteņa noteicējiem.

Komponists Huan Ge uzrakstīja operu par tautas atbrīvošanās armijas slaveno varoni Dun Ču-čju. Komponists Čep Czi raksta operu par jauno varoni — partizānu Lju Hu-aju, kura atkārtota padomju tautas slavenās varones Žoļas varoņdarbu. Lo Čun-sjans raksta operu «Stieps laudis», kurā attēlota Ķīnas darbaļaužu mūsdienīgo dzīvi.

Ljui Czi pastāstīja par komponistu un muziku lielo darbu pie Ķīnas klasiskās muzikas studēšanas.

Ķīnā sagatavotās muzikas rokraksti ir V gadsimta. Šeit muzika pierakstīta tādā

veidā, ka sīki aprakstīts pirkstu stāvoklis un atskaņošanas pagāmienu uz dažādiem instrumentiem. Ir arī VIII gadsimta muzikas rokraksti. Pie senākās Ķīnas muzikas kultūras pieminekļu studēšanas strādā Nacionālā muzikas institūta zinātnieki, līdzstrādnieki. Institūts nodibinājis pagājušajā gadā pie Centrālās konservatorijas Tjapczina. Institūts daudz strādā pie mūsdienu Ķīnas muzikas un Ķīnas tautību muzikas studēšanas.

Folkloristu ekspedīciju dalībnieki dažādās zemes malās pierakstījuši vairāk nekā 20 tūkstošus tautas muzikas jaunrades paraugus.

Sevišķu vietu Ķīnas muzikas dzīvē ieņem klasiskā nacionālā opera. Tā veidojusies un attīstījusies no īpatnējām tautas operām, kas radušās dažādās valsts provincēs. Ķīnā jau no seniem laikiem pastāvēja vairāk nekā simts dažādu «vietējo operu» veidu, vai nu vienā, vai vairākās provincēs. Šīs operas atšķiras cita no citas ar savu muzikālo valodu, ar skatuviskās meistariības pagāmienu dažādību.

Tagad Ķīnas komponistu priekšā ir ļoti sarežģīts radošs uzdevums — izdarīt Ķīnas klasiskās operas reformu. Sādzīgi saglabājot labāko Ķīnas operu pamatus — tautiskumu un realitismu, nepieciešams atbrīvot to no feodālās ideoloģijas elementiem.

Pagājušajā gadā Pekinā atvēra Eksperimentālo centrālo operas teātri. Tagad tas uzved klasisko un mūsdienu operu jauniestudējumus. Šī gada beigās teātris izrādīs dažas ainas no padomju operas «Jaunā Gvardē».

Kādi padomju komponistu darbi ir populārākie Ķīnā?

— Plaši izplatījušās un leguvas Ķīnas tautas atzinību Aleksandrova, Novikova, Muradeli, Zacharova, Solovjova-Sedova, Tulikova un citu komponistu dziesmiņu dziesmas. Daudzas padomju dziesmas Ķīnā izdotas masu tirāžās.

Lielu popularitāti leguvisi Prokofjeva klavieru skandarbī, Čačaturjana baleta «Gajane» muzika, Sostakoviča «Dziesma par mežiem» un muzikālo kinofilmu «Berlīnes krišana».

Simfoniskās muzikas koncertos Pekinā, Senhajā, Sanjanā, Hanpovā un citās Ķīnas lielajās pilsētās bieži skan lielo krievu komponistu Glinkas, Musorgska, Rīmaka-Korsakova, Čaikovska, Rachmaņinova muzika. Sevišķi iecienīta Čaikovska «Sestā simfonija».

Sarunas Deli un Vašingtonā

Pirmās ar atomenerģiju darbināmās rūpnieciskās elektrostacijas nodošana lietošanā Padomju Savienībā un Čzou Ej-laja sarunas ar Neru ir, bez šaubām, aizraujošas ne tikai tēvzemes iedzīvotājiem, bet arī tās tautas starptautiskā rezonansē, bet arī liela paliekoša nozīme.

Komentējot atomenerģijas elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā, japāņu atomfizikā — profesors Josio Fudzioka to nosauca par «jaunās eras» sākumu. Visa ārzemju prese izsaka savu izbrīnu par ārkārtīgi strauļiem tempiem, kādos uzcelta Padomju Savienībā atomenerģijas elektrostacija.

«Tikai 1949. gada rudenī Maskavā darīja galu ASV monopolam atombumbu ražošanā, — raksta «Combat», — pavisam drīz vēlāk padomju fizikā pirmie izgatavoja atombumbu, bet tagad Krievijas vadība loma atombūvējumos nostiprinājusies tālāk, nododot lietošanā pirmo pasaulē atomelektrostaciju un līdz ar to aizstājot priekšā Anglijai un Amerikai vismaz par 2—3 gadiem.»

Atomenerģijas elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā Padomju Savienībā ar lielu sajūsmu komentē demokrātiskā prese. Ķīnas, Polijas, Čehoslovākijas, Vācijas Demokrātiskās Republikas laikraksti uzsver ne tikai padomju zinātnieku un konstruktoru prioritāti, bet arī norāda, ka stacijas uzcelsnā ir jauna, spoža līdība PSRS miermīlīgajiem nākotnes nodomiem un to, ka atomenerģijas izmantošana rūpnieciskajam vajadzībām neliecinot, ka sekms Padomju Savienības un visas demokrātiskās nometnes tālāku nostiprināšanos.

Liels ieguldījums miera frontes spēku valrošanā un tās dažādo komponentu saliedēšanā bija Ķīnas Tautas Republikas un Indijas vadošo valstsvīru — Čzou Ej-laja un Džavaharlāla Neru — tikšanās Deli. Čzou Ej-laja viesošana Indijā galvaspilsētā, abu valstsvīru paziņojumi, viņu kopējo principu deklarācija atstāja dziļu iespaidu uz Āzijas un visas pasaules tautām. Pati Čzou Ej-laja un Neru satikšanās atspoguļo nenovērtējami lielas vēsturiskas pārmaiņas, kādas pēdējā gadu desmitā notikušas Āzijā un kuru kulminācijas punkts bija Ķīnas Tautas Republikas nodibināšana un daudzu lielu Āzijas valstu, kā Indijas, Birmas, Indonēzijas, Izešāna vēstures arenā.

Tikšanās Deli demonstrēja visai pasaulē, kādas attiecības (par spīti reaktora aprindu pūlīnēm) veidojas ir ir jau izveidojusies starp jaunās Āzijas valstīm. Draudzība, kas saista Indiju un Ķīnu, valstis, kuru iedzīvotāju skaits sasniedz 960 miljonus cilvēku, nav konjunktūras dabas faktors. Tā pamatojas uz savstarpīgās cieņas un kopējo interešu nesatricināmām bāzēm. Un šīs kopējās intereses, kam pilnīgi pievienojas Birmas, Indonēzijas un citu Āzijas valstu plaša sabiedrība, paredz vispirms miera nostiprināšanu Āzijā, paredz Āzijas jautājumu izlemšanu bez imperialistisko lielvalstu iejaukšanās. Komentējot Čzou Ej-laja sarunas Deli un vēlāk Rangūnā, Indonēzijas laikraksts «Sin Po» uzsvēra: «Laiks, kad Āzijas problēmas izlema bez pašu aziātu līdzdalības, pagājis uz neatgriešanos.»

Cildenie principi, kas deklarēti Čzou Ej-laja un Neru kopējā komunikā un kas paredz savstarpēju suverenitātes cieņu, neuzbrukšanu, neiejaucšanos citu iekšējās lietās, vienlīdzību un mierīgu koeksistenci, var, kā redzams, lieliski kalpot par stingru pamatu ne tikai Indijas un Ķīnas draudzīgo attiecību izveidošanai, bet arī visu zemju — mazu un lielu, stipru un vāju, kapitalistisko un socialistisko — miermīlīgā un auglīgā sadarbībā.

Tomēr šīs perspektīvas, kuras spārno visas pasaules tautas, nav un nevar būt pa prātām tām apmārdināto rietumos — īpaši ASV un Anglijā, kuras ieinteresētas nevis starptautiskā attiecību normalizācijā, bet, gluži otrādi — jaunās kara histerijā (un konjunktūras) radīšanā. Tādēļ arī nav brīnums, ka tajā laikā, kamēr «Britu sadraudzības» lielākais valsts premjers Džavaharlāls Neru Deli deklarēja savu vienprātību ar demokrātisko nometni nostiprināt mieru, tautu sadarbību un drošību Āzijā, šīs «saudraudzības» citas valsts — Anglijas premjers Vinstons Čerčils parakstīja kopīgu deklarāciju ar ASV prezidentu Eizenhaueru, kurā blakus mīlīgām frāzēm par ASV un Anglijas kopīgām tieksmēm «veicināt... cilvēces bagātību valrošanu» bija skaidri un gaiši pateikti, ka abas valstis turpinās nepārtraukti bruņošanu, lai «uzturētu savu garīgo, ekonomisko un militāro spēku».

Kā ziņo ārzemju prese, Čerčils un Eizenhauera sarunas pirmā kārtā skatās Tālo Austrumu un Rietumeiropas problēmas. Sprīdēt pēc angļu un franču laik-

rakstu komentāriem, Tālo Austrumu jautājumus starp abām valstīm nekāda vienotības nav panākta. Kamēr Anglija aizstāvējis lēmuma plānu par «Āzijas Lorkarno», kas paredz kaut ko līdzīgu drošības sistēmas nodibināšanai Āzijā, ASV politikas vadītāji prasījuši nekavējoties nodibināt «Āzijas NATO», t. i., Atlantikā, kam pakļautu lielu agresīvu bloku. Zīmīgi, ka tūlīt pēc Čerčila un Eizenhauera komunikācijas publicēšanas, kurā uzsverta abu valstu «cieša sadarbība», ASV kongress pieņēmis lēmumu, pārtraukt militāru atbalstu visām zemēm, kas saistās vai stāstīties «kādos nebūt līgumos ar komunistiskām valstīm». Āpat kongress, pilnīgi ignorējot neseno Anglijas vēstnieka protestus sakarā ar ASV valdības pieņemto ekonomiskās diskriminācijas politiku pret Angliju, aizliedza atņemt li-
dzekļu kara lidmašīnu ražošanu un ieviešanu Anglijā. «Abi šie lēmumi, sūdzējās «Daily Telegraph», — skan asā dīdžensā ar Vašingtonas sarunu komunikācijā. Vašingtonas sarunās izpaudušās arī ASV un Anglijas domstarpības par attiecībām ar Ķīnas TR. Kamēr Anglijas valstsvīri, rēķinoties ar sabiedrisko domu pašā Anglijā un īpaši «Britu sadraudzības» Āzijas zemēs, kā arī ievērojot Anglijas viltusintereses izkopt tirdzniecības sakarus ar Ķīnu, neatlaidīgi aizstāvējuši viedokli, ka attiecības ar Ķīnu jānostiprina un KTR jāuzņem ANO (šīs dienas Londonā, kā zināms, ieradusies liela Ķīnas TR tirdzniecības delegācija), Vašingtona par to ir dzirdēt negribēja. Tā viens no redzamākajiem republikāņu senatoriem Noulens, arī kritizējot Angliju, 1. jūlijā paziņoja, ka «ja ANO uzņems Ķīnas Tautas Republiku, viņš visiem līdzekļiem cīnīsies par ASV izstāšanos no ANO». Nebūs lieki atzīmēt, ka angļu prese nekādu trauksmi par Noulenda draudiem nav cēlusi...

Jāzīdās jautājumu starp Čerčilu un Eizenhaueru praktiski nekāda vienotības nav panākta, tad, spriežot pēc angļu preses, citādi tas ir ar Rietumeiropas problēmām, kur angļu un amerikāņu valstsvīri ir vienojušies uz sava trešā partnera — Francijas — rēķina. Bet, runājot franču laikraksta «Libération» vārdiem, tas ir rēķins bez salmiņiem!

Ko tad saka Vašingtonas komunikācija Rietumeiropai? «Mēs esam pārliecināti, — raksta komunikāte, — ka Eiropas aizsardzības asociācijas un Bonnas līguma spēkā stāšanās tālākā novēlīšana būtu liels trieciens Atlantisko zemju solidaritātei». Skiet, skaidrs! Francijai piedraud (un ne tikai vārdos vien — ASV kongress jau aizliedz šūtīt uz Franciju un Itāliju amerikāņu ieročus, kamēr abas valstis nebūs ratificējušas Eiropas armijas līgumu), ka «solidaritāte» ar to beigsies, ja tā nepiekrīt ASV plānu realizēšanai Eiropā — Rietumvācijas dominētās «Eiropas armijas» radīšanai.

Eizenhauera-Čerčila demarsā nav nācis negadīts. Jau pirms divām nedēļām Eizenhauers bija nostipojis Francijas prezidentam Koti speciālu vēstījumu. 29. jūnijā franču premjeru apmeklēja ASV vēstnieks Francijā Dillons. Abas valstis ASV valdība nepārprotami piedraudēja Francijai, ka gadījumā, ja tuvākās 2—3 nedēļās Nacionālā sapulce neratificēs Parizes un Bonnas līgumus, ASV izvirzīs un pozitīvi izlems jautājumu par Vācijas remilitarizāciju ārpus «Eiropas armijas» ietvariem. Ar analogām prasībām pēc «Vācijas suverenitātes» uzstājās pēdējās dienas arī Adenauers. So pašu līniju atbalsta Čerčils.

Bet Vašingtonas—Bonnas—Londonas apvienotais spiediens uzdrāsa augšājam pretestībai pašā Francijā. Sabiedriskās domas ietekmē Mendess-Franss pirms nedēļas demonstratīvi noraidīja uzcinājumu piedalīties Eiropas aizsardzības asociācijas (EAA) valstu premjeru apspriedē. Atturēdamies atklāti izteikt savu viedokli par EAA, viņš vairākkārt tomēr pasvītroja, ka, «saskaņojot EAA pretinieku un piekritēju pozīcijas, būtu jāņem vērā franču plašās sabiedrības domas». Parīzes laikraksti zina stāstīt, ka Mendess-Franss nebilstot pret iespējamu referendumu noturēšanu EAA jautājumā, ko ierosinājis Nacionālās sapulces deputāts Marselens. Netieši Mendess-Franss parādījis savu nostāju pret EAA, izraugot par Francijas aizsardzības ministru ģenerāli Kenigu, kurš pazīstams kā «Eiropas armijas» projekta noteikts pretinieks.

Tā Vašingtonas sarunas visumā devušas pozitīvus rezultātus tālākiekiem. Tās tikai no jauna demonstrējušas ASV valdības aprindu agresīvos nodomus un vēl klajā atsegušas dziļas domstarpības starp ASV, Angliju un Franciju visvairākajās starptautiskajās jautājumos.

Literāts

Operas un baleta teātris iestudējis Delība operu «Lakmē». Attēlā: E. Pakule (Lakmē) un A. Daskovs (Milkantā).

Rosīgs literārā pulciņa darbs

Jau vairākus gadus Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas fakultatē darbojas literārais pulciņš. Tajā aktīvi piedalās vairāki desmiti fakultātes kolektīva locekļi.

Literārais pulciņš noorganizējis tikšanās ar rakstniekiem Zani Grīvu, Bruno Sauliti un Tālivaldi Briču. Sarīkotas lasītāju konferences par A. Jermāna grāmatu «Kur visi kuģi satiksies», Cīruļa un Jermāna grāmatu «Parole USSR», Koptļajevs — «Ivans Ivanovičs», Abrahamsa — «Pērķona taka», Zolā — «Zermināns» un citām grāmatām.

Vairāki pulciņa dalībnieki arī paši raksta dzejas, stāstus, fabulas, lugas. Lai iepazīstinātu fakultātes kolektīvu ar jauno autoru darbiem, pulciņš regulāri izdod literāro žurnālu «Kalnā kāpēja».

Patlaban noslēdzies žurnāla redakcijas koleģijas sarīkots fakultātes jauno autoru konkurss. No iesniegtajiem 14 jauno

autoru darbiem konkursa vērtēšanas komisija, kuras locekļi bija arī jaunie autori Ojars Vācietis, Jānis Plotnieks un Pēteris Zeile, pirmo vietu piešķīra Rasmam par stāstu «Sikums». Savā stāstā autors uz augstskolas dzīves fona veic smīgu risina jautājumu par padomju jauniešu mīlestības, draudzības un biedrības attiecībām.

Otro vietu leguva students Vitoļs — stāsta «Satikšanās Rīgā» autors. Godalgs leguva arī studentam Upats par stāstu «Revizija». Krustprīsi — par fabulu «Kad vadītājs ir badītājs» un Kalvišķis par dzeju «Drejošis».

Nākamajam gadam pulciņš paredzējis vairākas literārās konferences, tikšanās ar rakstniekiem, Rīgas teātru māksliniekiem un citus interesantus pasākumus.

J. Porietis.

LVU Ekonomikas fakultātes pasniedzējs

„BISTAMĀIS CEĻABIEDRS” KULTURAS NAMĀ

Rēzeknes rajona kultūras nama pašdarbības kolektīvs režisora E. Belčenko-Podgurskā vedībā iestudējis A. Salinska lugu «Bistamais ceļabiedrs».

Skatītāju atzinību guva jaunā zinātnieka lomas tēlētājs Viktors Drozovs un Dīnas Georgijevnas lomas tēlētāja Zoja Čmutova.

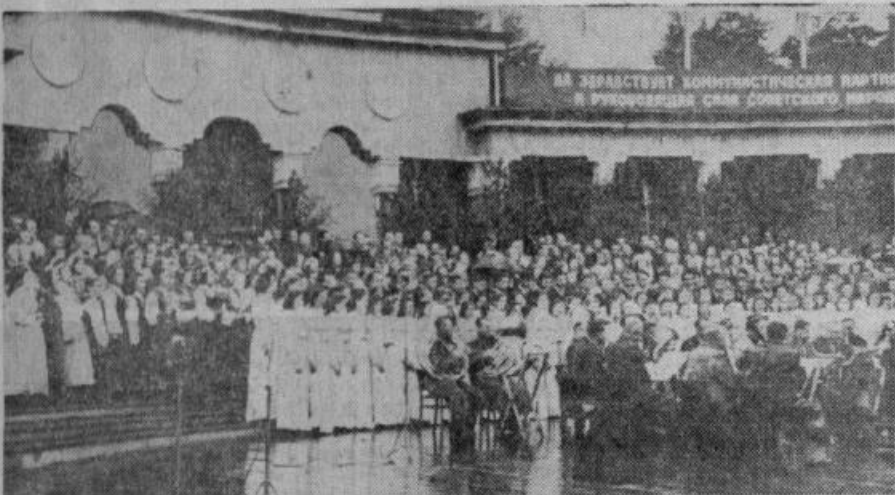
Labi savas lomas veica Jānis Cīcuriņš (profesors Belčkins), Aleksandrs Viļ-

movskis (Andrejs Vasiljevičs), Oļģerts Gelniņš (elektromontieris Matvejkins) u. c.

Izrādē labu dekoratīvo ietērvu izgatavoja Viktors Ivanovs.

Kultūras nama pašdarbības kolektīvs sarīkojis jau vairākas izrādes. Darbs pie minētās lugas vēl ciešāk saliedēja pašdarbības kolektīvu.

A. Pudulis

Pagājušo svētdien Kultūras un atpūtas parkā notika Rīgas pilsētas dziesmu diena, kurā kopā ar Rīgas mākslinieciskās pašdarbības koriem, deju kolektīviem un orķestriem piedalījās viesi no Lietuvas. Attēlā pa kreisi: Rīgas un Kaupas apvienotie kori dzied PSRS Valsts himnu. Attēlā pa labi: Kaupas apvienotais deju kolektīvs deju lietuviešu tautas deju svitu.

VADZIS IR PILNS

BRUNO SAULITIS

Jau kopš agra pavasara miljoniem sporta draugu visās padomju zemes malās ar neatslāstošu interesi seko valsts meistartības līcīpaļ futbolā. Radio gandrīz ik pārdienas raida reportāžas par A klases vienību cīņām Maskavā un Leningradā, Kijevā un Tbilisi.

Padomju Latvijas futbola entuziasti galvenokārt interesējas par sacensību gaitu B klasē, jo mūsu republikas pārstāvi — «Daugavas» meistartības jau otro gadu, kopš atvēršoties no A klases un valsts nevar un nevar nekādi tur tikt aizvakā.

Tagad, kad beidzies pirmais rīkšis, gribas atcerēties un pārspriest visu to, kas redzēts no skatītāju tribīnēm.

Sezonu «Daugava» iesāka neveiksmīgi — neizšķirts rezultāts pret Saratovu «Enerģiju» un zaudējums pret Maskavas «Chimiku» nesolīja nekā labu arī turpmākajās cīņās. Pēc mazpārīcināšas uzvaras pret Voronežas pilsētas komandu ekoja paviss negadīts zaudējums pret Mosbasu «Sachtjoru», tas ir, pret to vienību, kas līdz spēlei ar «Daugavu» nebija spējis uzveikt vēl nevienu pretinieku. Lūk, kā tad jau puslīdz droši varam ākt runāt par atgriešanos A klasē. Taču «Daugava» nebūtu nekāda «Daugava», ja tā nesagādātu mums dažu nepatīkamu pārsteigumu.

Radio divas svētdienas no vietās atnesa vēstis par mūsu futbolistu zaudējumiem Vīpā un Maskavā.

— Labi, — nosprieda optimistiskāki noskaņotie sporta draugi, — lietuvieši un Maskavas «Zenīts» ir spēcīgas vienības. Kas tur par brīnumu, ja nākas zaudēt? Otrā rīkšā soles notiks Rīgā, gan mūsu puiši tad parādīs!

Nelaimē tiešām nelikās nemaz tik liela, sevišķi vēl tādē, ka neveiksmes bija piedzīvojuši arī tabulas līderi. Ar nepacietību skatītāju tūkstos gaidīja pēdējo pirmā rīkšā spēli, jau iepriekš pieskaitāmajā 2 punktus «Daugavas» gūvumam. Un kā gan ne! — Spēle taču notika Rīgā, bet «Daugavas» pretinieks bija «Piščeviks», kas visā pirmajā rīkšā spēlēs uzvarēt tikai vienā sacensībā.

Un, lūk, gaidītā diena pienāca. Tribīnēs pildījās skatītājiem, kas, par spīti diezgan pastingam lietum, bija atnākuši noskatīties savas meistartības spēli.

Mazliet pārrunāsim šo sacensību. Spēle sākas ar brāzmācību. «Daugavas» uzbrukumiem, jau pirmajās minūtēs ir vairākas iespējas gūt vārtus, tomēr rīdzinieki turas pie sēnēm «Daugavas» tradīcijām un sit bumbu vai nu pāri, vai garām. Visslēžāk gan nesit nemaz, jo kombinē soda laukumā tik lieli, kamēr kāds no pretinieku aizsargiem bīstamo situāciju izjauc.

Ap puslaika vidū paviss negadītā pie vārtu gūvuma tiek «Piščeviks». Mūsu aizsargi tikmēr mēģina ar bumbu, kamēr tā atrodas pašu vārtu tīklā.

— Nekas, — nospriež daudzie tūkstos skatītāji: — Tagad tikai sāksies!

Un sākas arī. Sākas pilnīgs sajukums. Neprecīzas piespēles, pilnīga centības trūkums, kaut kāda nesaprotama vienaldzība pret vārtu, kas notiek laukumā, un rezultātā zaudējums 2:0!

Daudz, bezgala daudz esam runājuši par «Daugavas» meistartības bezatbildīgo pieeju sacensībām ar vājākiem pretiniekiem. Acīm redzot, visa šī runāšana ne nēka nav līdzējuši. Nav līdzējuši laikiem gan tādē, ka «Daugava» ir «Daugava», un nevienam atsevišķam futbolistam šajā jēdzienā neietilpina sevi un tādē neliekas traucēties.

Mēģināsim tagad parunāt par atsevišķiem «Daugavas» spēlētājiem. Sāksim kaut vai ar Tantiņu, Tantiņu mēs pazīstam kā

labu, enerģisku futbolistu. Zinām, ka pavasārī viņš trenējās spēlēs tika savainots un meistartības sacensībās līdz šim nepiedalījās. Spēle pret «Piščeviku» tadēļ ar sevišķu prieku un interesi atkal gaidījām veco līdliķi Tantiņu. Taču jau pats sacensību sākums pierādīja, ka Tantiņa pašreiz nepavisam nav formā. Par to nebūtu ko uztraukties, jo katram spēlētājam, kas ilgāku laiku nav bijis vienības sastāvā, var gadīties līdzīga neveiksme.

Nelaimē meklējama cetur — Tantiņa par katru cenu gribēja spīdēt. Ir jau jauki, ja futbolists var spīdēt ar savu spēles prasmi — ātrumu, tehniku, spēcīglem stītielēm vārtos. Bet, ja nu visa tā trūkst? Un, lūk, savu nevarību spēlē Tantiņa mēģināja izāstāt ar bravūriku, nesportisku uzvešanos. Tūkstos skatītāju bija liecinieki paviss negadītam skatam: Tantiņa, spēlējot uz to, ka tiesnesis visārgiem bīstamo situāciju izjauc.

Ap puslaika vidū paviss negadītā pie vārtu gūvuma tiek «Piščeviks». Mūsu aizsargi tikmēr mēģina ar bumbu, kamēr tā atrodas pašu vārtu tīklā.

— Nekas, — nospriež daudzie tūkstos skatītāji: — Tagad tikai sāksies!

Mēģināsim tagad parunāt par atsevišķiem «Daugavas» spēlētājiem. Sāksim kaut vai ar Tantiņu, Tantiņu mēs pazīstam kā

Sai esakrībā dažus vārdus par Pavloviču. Viņš neapšaubāmi ir spējīgs futbolists. Taču Pavlovičs ir ne tikai futbolists, bet arī vienības kapteinis, kam visvairāk jābūt par to, kā cīnās un kā uzvedas pārtējo komandas locekļi. Pavlovičs spēlēja par labo aizsargu, Tantiņa par labo pussargu. Val tiešām, atrazdamies turpat blakus, Pavlovičs neredzēja Tantiņas nesportisku uzvešanos un nevarēja savā biedra neņemotot rīcību izbeigt? Tāpat jāautā, kādu priekšzīmi cītiem var rādīt vienības kapteinis, kas, būdams tieši vainīgs pie nepēdēdām vārtu zaudējuma, ne tik vien neizmobilizē visu komandu, lai atgūtu zaudēto, bet pats turpina spēlēt vienaldzīgi un bez mazākās atbildības sajūtas.

Daudz reižu esam pieredzējuši par jauno «Daugavas» aizsargu Ostrovski, kas vienu laiku progresēja ar katru spēli. Kā Ostrovski spēlēja pagājušajā svētdienā? Vīpa regress bija acīm redzams. Jāprasa tikai, vai to redzēja arī vienības treneris Levitanovs. Un ja redzēja, tad vai ir noskaidrots, kāpēc jāms, apdāvināts futbolists tik pēkšņi zaudē savu formu?

Jau ilgāku laiku par centra uzbrucēju darbojas Reingolds. Atzīsim, ka viņš tiecāmī izpilda viempadsmit metru soda stītienu, bet val tad tas vien ir pīteikams pamats, lai šim lēnājam, nekustīgajam un, teikšim atklāti, diezgan neattapīgajam futbolistam uztīcētu uzbrukuma vadīšanu?

Skatītāja pārrunas par atsevišķiem futbolistiem varētu vēl turpināt, bet šoreiz pietiks. Reizētiats ir viens — «Daugava» nav uzbrukuma un, spriežot pēc sacensības ar «Piščeviku», nav valsts arī aizsardzības.

«Daugava» arvien vairāk zaudē to tūkstos skatītāju simpatijas, kam dārgs mūsu republikas sporta gods. Val «Daugavas» futbolistiem tiešām nav jānoskaņst, ja vien viņiem vēl kaut kas palicis no tā, ko sauc par sportista morāli?

Set piedodiet, par morāli mēs vēl neesam beiguši! Desmiti tūkstos krievu darba darītāju aizgāja mājās vilušies, un nebūs viņi sabojājis viss svētdienas vakars. Un ja nu tā jūtās ekatitāji, tad kā gan lai justos pašī neveiksmīgās spēlēs dalībnieki! Droši vien pārdzīvoja, nopīnēti pārrunāja neveiksmes cēloņus. Atvaļinot, — nekas tamīdzīgs!

Grupa «Daugavas» futbolistu tai vakarā ļautri papīrcējās kādā Rīgas Jūrmalas restorānā, dejodami un lebadūdamī «atpīrdzīnošus» dzīrienus.

Val te valrs varam runāt par padomju sportistiem? Tā ir vesu vecā «zelta» jaunatne, kam neinteresē nekas cits kā tikai izpīrcies un viegla dzīve. Val šie jaunieši maz iedomā, cik daudz par viņiem rūpējas un gādā visa sabiedrība, cik daudz un cik kriemī strādā neskaitāmi daudzi godīgu darba cilvēku arī tāpēc, lai mūsu «Daugavas» futbolisti varētu ideālos apstākļos trenēties un labi sagatavoti piedalīties valsts meistartības izcīņā futbolā?

Vadzis ir pilns, bet kad vadzis ir pilns, tad tam jālīst. «Daugavas» futbola vienība pašreiz valrs nav cienīga aizstāvēt mūsu republikas sporta godu.

Sports ir sabiedriska parādība, un par sporta lietām savs vārds sakāms arī sabiedrībā, ne tikai tiem, kas cīnās (pareizāk sakot, nevēlās) zālajā laukumā vēl atrodas mūsu meistartības priekšgalā.

Desmiti tūkstos sporta draugu domā, ka cīnīgāks republikas pārstāvis PSRS futbola meistartības līcīpaļ ir Liepājas «Sarkanais melnalgurs». Pagājušajā rudenī pārspeles par tiesību cīnīties B klasē nenotika, šoruden šīs pārspeles mēs ceram piedzīvot. Jo labāk taču, lai mūsu republiku pārstāv vienība, kas varbūt ir tehniski nedaudz vājāka, bet toties morāli nesalīdzināmi augstāk vērt